

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA
PODSTAWY EKONOMII
KLASA I

Ocena dopuszczająca – wymagania konieczne

Ocena dostateczna – wymagania konieczne + podstawowe

Ocena dobra – wymagania konieczne + podstawowe + rozszerzające

Ocena bardzo dobra – wymagania konieczne + podstawowe + rozszerzające + dopełniające

Ocena celująca – wymagania konieczne + podstawowe + rozszerzające + dopełniające + wykraczające

OCENA DOPUSZCZAJĄCA

Uczeń potrafi:

- podać definicję: ekonomii, dobra, kosztu alternatywnego, towaru, rynku, podmiotu gospodarczego, ceny, pieniądza, popytu, podaży, ceny i wielkości równowagi, nadwyżki rynkowej, niedoboru rynkowego, elastyczności popytu i podaży, użyteczności, krzywej obojętności, linii budżetowej, funkcji produkcji, kosztów produkcji, izokoszty, rynku pracy, ziemi i kapitału, stawki płac, płacy nominalnej i realnej, popytu na pracę, podaży pracy, kapitału, inwestycji, amortyzacji, podaży ziemi i surowców naturalnych, oszczędności, inwestycji, podatku, transferu, eksportu, importu, PKB, DN, zasobów siły roboczej, osoby bezrobotnej, inflacji, koniunktury gospodarczej, cyklu koniunkturalnego,
- rozróżnić mikro-i makroekonomię,
- wyjaśnić, czym zajmuje się mikroekonomia,
- wyjaśnić, czym zajmuje się makroekonomia,
- wymienić rodzaje: potrzeb, dóbr, zasobów, gospodarek, rynków, cen, własności,
- wymienić: źródła powstawania potrzeb, ogniwa procesu gospodarczego, podstawowe elementy mechanizmu rynkowego,
- podać cechy charakterystyczne potrzeb, dóbr i zasobów,
- wyjaśnić, na czym polega racjonalne gospodarowanie
- wymienić czynniki kształtujące popyt i podaż,
- nazwać główne podmioty gospodarcze funkcjonujące na rynku oraz wskazać ich powiązania na rynku,
- wyjaśnić co jest celem postępowania konsumenta na rynku,
- wymienić: miary użyteczności, ograniczenia wyborów konsumenta,
- określić postępowanie konsumenta na rynku,

- scharakteryzować budżet konsumenta,
- wyjaśnić rolę producenta na rynku,
- wymienić rodzaje kosztów, rodzaje struktur rynkowych,
- wyjaśnić cel działalności gospodarczej producenta,
- wyjaśnić pojęcie przedsiębiorstwa
- podać, z jakich rynków składa się rynek czynników wytwórczych,
- podać definicję podstawowych podmiotów występujących w gospodarce rynkowej,
- wymienić podstawowe systemy gospodarcze,
- wyjaśnić, co obejmują przemiany własnościowe w Polsce,
- scharakteryzować gospodarkę rynkową,
- podać przykłady dochodów i wydatków podstawowych podmiotów,
- wyjaśnić pojęcie DDL,
- wyjaśnić pojęcie zagregowanego popytu i zagregowanej podaży,
- podzielić społeczeństwo na grupy osób ze względu na rynek pracy,
- wymienić rodzaje: bezrobocia i inflacji,
- wymienić mierniki: bezrobocia i inflacji,
- rozróżnić wzrost i rozwój gospodarczy,
- wymienić czynniki wzrostu gospodarczego,
- wymienić fazy cyklu koniunkturalnego klasycznego i współczesnego

OCENA DOSTATECZNA

Uczeń potrafi:

- podać przykłady różnych rodzajów potrzeb ludzkich i przykłady środków ich zaspokajania,
- wymienić czynniki produkcji i je objaśnić,
- wyjaśnić poszczególne ogniwa produkcji,
- wyjaśnić pojęcie: technologii, organizacji procesu produkcji, przedsiębiorczości,
- wymienić elementy rynku i krótko je scharakteryzować,
- scharakteryzować zasoby ekonomiczne,
- wytłumaczyć: problem rzadkości, pojęcie kosztu alternatywnego, zasadę racjonalnego gospodarowania,
- rozróżnić pojęcie popytu i wielkości popytu oraz pojęcie podaży i wielkości podaży,
- zinterpretować prawo popytu i prawo podaży,

- podać przykłady czynników powodujących wzrost i spadek popytu oraz podaży,
- wyjaśnić, co mierzą współczynniki elastyczności
- narysować przesunięcia krzywej popytu i podaży spowodowane ich wzrostem lub spadkiem
- wymienić czynniki mające wpływ na preferencje konsumenta i jego postępowanie,
- podać definicję: użyteczności całkowitej, krańcowej, równowagi konsumenta, produktu całkowitego, krańcowego, kosztu całkowitego, stałego, zmiennego, przeciętnego, krańcowego, krańcowego produktu pracy, granicy opłacalności realnego zatrudnienia, renty i opłaty koncesyjnej, rynku finansowego, deficytu i nadwyżki budżetowej, eksportu netto, wartości dodanej, delatora, bezrobocia, stopy bezrobocia, stopy inflacji, ekspansywnej i restrykcyjnej polityki fiskalnej oraz monetarnej,
- rozróżnić dobra normalne i podrzędne,
- przedstawić podstawy współczesnej teorii zachowania się konsumenta,
- określić fazy warunkujące postępowanie konsumenta,
- omówić zbiór użyteczności według marketingu,
- przedstawić graficznie i omówić krzywą obojętności i linię budżetową,
- zapisać za pomocą wzoru ograniczenie budżetowe,
- wyznaczyć i scharakteryzować równowagę konsumenta,
- wymienić ograniczenia, którym podlegają przedsiębiorstwa,
- rozróżnić pojęcie: nakładu i kosztu, czynników stałych i zmiennych,
- wytłumaczyć istotę przedsiębiorczości,
- przedstawić graficznie izokwantę oraz izokosztę,
- scharakteryzować poszczególne rynki czynników wytwórczych,
- wyjaśnić, co jest przedmiotem obrotu na rynku pracy, kapitału i ziemi,
- podać funkcje rynku pracy w gospodarce,
- wyjaśnić funkcję płac,
- wskazać kiedy występuje rynek pracodawcy, pracobiorcy i kiedy występuje równowaga na rynku pracy,
- przedstawić graficznie popyt i podaż na rynkach: pracy, ziemi i kapitału,
- wyjaśnić dlaczego popyt na rynku czynników wytwórczych jest popytem pochodnym,
- wytłumaczyć zależność między podażą kapitału a popytem na ten kapitał,
- wyjaśnić powiązania między uczestnikami rynku,
- rozróżnić przedsiębiorstwa działające w sektorze publicznym i prywatnym,

- wyjaśnić pojęcie transformacji systemowej,
- wyjaśnić, co jest celem przemian własnościowych w Polsce,
- scharakteryzować podstawowe podmioty działające w gospodarce rynkowej,
- przedstawić analizę graficzną modelu gospodarki rynkowej,
- scharakteryzować gospodarkę centralnie planowaną
- wyjaśnić co jest przedmiotem badań makroekonomicznych,
- wyjaśnić do czego służy obieg okrężny dochodu i produktu,
- rozróżnić produkcję globalną i finalną,
- rozróżnić n – PKB i r – PKB,
- wyjaśnić czynniki wpływające na kształtowanie się zagregowanego popytu i zagregowanej podaży,
- omówić najprostszy obieg okrężny produktu i dochodu,
- przedstawić graficznie krzywą zagregowanego popytu i krzywą zagregowanej podaży
- rozróżnić osoby zawodowo czynne i zawodowo bierne,
- wyjaśnić przyczyny poznanych rodzajów bezrobocia,
- wyjaśnić przyczyny powstania zjawiska inflacji,
- rozróżnić rodzaje inflacji ze względu na wielkość stopy inflacji,
- wymienić metody walki z inflacją,
- wyjaśnić, na czym polega wzrost i rozwój gospodarczy
- wymienić: czynniki rozwoju gospodarczego, mierniki wzrostu gospodarczego, bariery wzrostu gospodarczego,
- wyjaśnić cel interwencjonizmu państwowego,
- scharakteryzować fazy cyklu koniunkturalnego,

OCENA DOBRA

Uczeń potrafi:

- objaśnić, czym zajmuje się ekonomia pozytywna i normatywna,
- objaśnić klauzulę „ceteris paribus”,
- rozpoznać kategorie i prawa ekonomiczne,
- wyjaśnić pojęcie barteru, cenodawcy, cenobiorcy, efektywności ekonomicznej,
- podać cechy towaru i je wyjaśnić,
- podać funkcje rynku, ceny i pieniądza,

- wytłumaczyć znaczenie zastosowania matematyki w ekonomii,
- obliczyć koszt alternatywny,
- przedstawić graficznie granicę możliwości produkcyjnych,
- zinterpretować wartości współczynników elastyczności cenowej i dochodowej popytu oraz elastyczności cenowej podaży,
- dokonać klasyfikacji popytu i podaży,
- scharakteryzować czynniki kształtujące popyt i podaż,
- przedstawić graficznie zmiany warunków równowagi,
- obliczyć współczynniki elastyczności cenowej i dochodowej popytu oraz elastyczności cenowej podaży,
- scharakteryzować przyczyny zróżnicowania elastyczności cenowej popytu i podaży,
- wyjaśnić system preferencji konsumenta na podstawie mapy krzywych obojętności,
- wymienić sytuacje, w których następują przesunięcia linii budżetowej,
- zinterpretować prawo Engla,
- przedstawić graficznie krzywą użyteczności całkowitej i krańcowej,
- obliczyć użyteczność całkowitą i krańcową,
- scharakteryzować fazy obiegu kapitału w procesie produkcji,
- obliczyć całkowity wydatek na czynniki produkcji,
- wyznaczyć optimum producenta,
- wytłumaczyć znaczenie konkurencji w gospodarce rynkowej,
- scharakteryzować rynek konkurencji doskonałej i monopolu,
- wytłumaczyć zjawisko substytucyjności na rynku czynników wytwórczych oraz podać konkretne przykłady tego zjawiska,
- wytłumaczyć przeciwstawność interesów pracodawcy i pracobiorcy,
- dokonać interpretacji ekonomicznej granicy opłacalności zatrudnienia,
- przedstawić zależność między wielkością czasu pracy a wysokością płacy pracownika, uwzględniając efekt dochodowy i substytucyjny,
- obliczyć inwestycje netto i dokonać interpretacji wyniku,
- wytłumaczyć prawo malejących przychodów,
- przedstawić zagrożenia cywilizacyjne naszej planety na rynku zasobów naturalnych i wskazać sposoby zmniejszania tempa zużycia surowców naturalnych,
- podać przykłady czynników, które mają wpływ na zmiany położenia krzywych podaży i popytu na poszczególnych rynkach czynników wytwórczych,

- podać przykłady ochrony środowiska naturalnego w swoim regionie,
- wyjaśnić funkcje, jakie pełnią w gospodarce: gospodarstwa domowe i przedsiębiorstwa,
- rozróżnić banki, które tworzą system bankowy,
- wyjaśnić pojęcie parabanków,
- rozróżnić działalność w sferze produkcji materialnej i poza produkcją materialną,
- scharakteryzować: gospodarstwo rolne, bank centralny i komercyjny,
- sklasyfikować spółki,
- wymienić trzy sposoby mierzenia rozmiarów działalności gospodarczej,
- rozróżnić PNB i PKB,
- podać definicję: amortyzacji, KSK, KSO,
- rozróżnić podatek pośredni i bezpośredni,
- wyjaśnić wskaźnik stopy życiowej ludności,
- wyjaśnić, do czego służy model AD – AS
- wyznaczyć równowagę makroekonomiczną,
- omówić obieg okrężny produktu i dochodu wraz z inwestycjami i oszczędnościami,
- wytłumaczyć proces tworzenia wartości dodanej,
- wytłumaczyć sposób mierzenia PKB,
- obliczyć deflator,
- określić stan gospodarki na podstawie kształtu krzywej AS
- wymienić czynniki, które wpływają na wysokość współczynnika aktywności zawodowej,
- wyjaśnić na czym polega aktywna i pasywna polityka rządu w łagodzeniu skutków bezrobocia,
- obliczyć: zasoby siły roboczej, bezrobocie i stopę bezrobocia, stopę inflacji, indeks cen dóbr konsumpcyjnych,
- wytłumaczyć pojęcie naturalnej stopy bezrobocia,
- wytłumaczyć ekonomiczne skutki bezrobocia,
- omówić społeczne i psychiczne skutki bezrobocia,
- podać przykłady działań w walce z bezrobociem,
- wyjaśnić, co przedstawia funkcja Cobba – Douglasa,
- podać przyczyny cykliczności rozwoju,

- scharakteryzować rozwój gospodarczy w różnych aspektach,
- omówić czynniki obiektywne i subiektywne rozwoju gospodarczego,
- obliczyć stopę wzrostu DN

OCENA BARDZO DOBRA

Uczeń potrafi:

- omówić powiązania ekonomii z innymi naukami,
- wykazać, na czym polega myślenie ekonomiczne,
- scharakteryzować proces wymiany w ujęciu historycznym,
- zanalizować krzywą możliwości produkcyjnych,
- wytłumaczyć funkcje: rynku, ceny i pieniądza,
- wytłumaczyć pojęcie ceny relatywnej,
- wytłumaczyć efekt snobizmu i efekt Veblena,
- wykazać, jak działa mechanizm rynkowy przy zmiennych warunkach równowagi,
- obliczyć współczynnik elastyczności mieszanej popytu oraz dokonać jego interpretacji,
- podać przykłady do nietypowych wartości współczynników elastyczności popytu i podaży oraz je zinterpretować,
- wykazać, dla kogo jest niezbędna znajomość elastyczności popytu i dlaczego,
- podać definicję krańcowej stopy substytucji,
- zilustrować przesunięcia linii budżetowej w poznanych sytuacjach,
- wyjaśnić efekt substytucyjny i dochodowy,
- przedstawić założenia uporządkowanego systemu preferencji dotyczącego użyteczności,
- wytłumaczyć prawo malejącej użyteczności krańcowej,
- obliczyć krańcową stopę substytucji,
- przedstawić graficznie i zanalizować prawo malejącej krańcowej stopy substytucji,
- wyjaśnić zasadę najniższego kosztu,
- rozróżnić efektywność: społeczną, techniczną, ekonomiczną,
- przedstawić relacje zachodzące między całkowitymi przychodami a całkowitymi kosztami,

- obliczyć produkt krańcowy i koszt krańcowy,
- przedstawić graficznie i zanalizować krzywą: produktu całkowitego, krańcowego,
- wytłumaczyć prawo malejących przychodów,
- zanalizować przesunięcia izokoszty,
- scharakteryzować rynek konkurencji monopolistycznej i oligopolu,
- podać na przykładach występowanie różnych struktur rynkowych w naszej gospodarce,
- omówić wybrane formy monopolu, które powstają w wyniku łączenia się przedsiębiorstw
- wytłumaczyć, dlaczego stawka płac jest kosztem alternatywnym czasu wolnego,
- wykazać, która z sytuacji (rynek pracownicy, rynek pracodawcy) na rynku pracy jest najkorzystniejsza dla gospodarki,
- wyjaśnić zjawisko monopsonu,
- przedstawić, w jaki sposób we współczesnej gospodarce rynkowej na rynku pracy działa rząd i związki zawodowe,
- wyjaśnić różnicę między stopą procentową nominalną a realną,
- wytłumaczyć opłacalność inwestycji z funduszy pożyczkowych,
- wytłumaczyć znaczenie opłaty koncesyjnej dla gospodarki społeczeństwa,
- przedstawić aktualne przykłady działania rządu na poszczególnych rynkach czynników wytwórczych,
- określić istotę: programu gospodarczego rządu, polityki gospodarczej rządu,
- rozróżnić pojęcia: gospodarka narodowa i system gospodarczy
- wytłumaczyć, na czym polega wyodrębnienie przedsiębiorstwa jako jednostki gospodarczej,
- wyjaśnić cele indywidualne i społeczne przedsiębiorstwa, scharakteryzować poznane rodzaje spółek,
- wytłumaczyć funkcje ekonomiczne banków i państwa,
- scharakteryzować narzędzia polityki gospodarczej,
- ocenić zmiany systemowe w gospodarce polskiej,
- rozróżnić systemy rachunków narodowych,
- wyjaśnić zmodyfikowaną zasadę liczenia PKB za pomocą DEN
- scharakteryzować cele społeczne wynikające z realizacji zadań makroekonomicznych,
- omówić obieg okrężny dochodu z udziałem państwa i zagranicy,

- obliczyć KSO i KSK,
- wytłumaczyć zmiany udziału konsumpcji i oszczędności w DDL,
- określić zalety i wady podstawowych mierników makroekonomicznych,
- określić czynniki powodujące zmiany zagregowanego popytu i zagregowanej podaży,
- scharakteryzować stany gospodarki na podstawie krzywej AS,
- omówić stany nierównowagi w gospodarce,
- wyjaśnić pojęcie zasobów i strumieni na rynku pracy,
- zdefiniować prawo Okuna,
- obliczyć współczynnik aktywności zawodowej i dokonać jego interpretacji,
- scharakteryzować przyczyny bezrobocia w Polsce,
- obliczyć i zinterpretować lukę PKB,
- scharakteryzować cechy polskiego bezrobocia,
- przedstawić graficznie i zanalizować inflację popytową i kosztową,
- omówić koszty i korzyści płynące z inflacji,
- scharakteryzować działania antyinflacyjne państwa,
- omówić zjawisko inflacji w Polsce,
- wytłumaczyć zależność inflacji i bezrobocia,
- wyjaśnić: na czym polega osłabienie zjawiska cykliczności, zasadę mnożnika inwestycyjnego, zasadę akceleracji, scharakteryzować funkcję Cobba – Douglasa,
- scharakteryzować bariery rozwoju gospodarczego,
- obliczyć mnożnik inwestycyjny,
- wytłumaczyć zależność między efektem popytowym i podażowym.

UWAGA: wymagania na oceny wyższe obejmują również wymagania na oceny niższe

PROPOZYCJE POMIARU OSIĄGNIĘĆ UCZNIĄ

Podczas procesu kształcenia na bieżąco sprawdzane będą postępy uczniów. Ma to na celu monitorowanie stopnia osiągnięcia założonych celów kształcenia oraz pomaga w doborze skutecznych metod pracy z uczniem.

Po zakończeniu każdego działu przeprowadzone będzie podsumowanie, które ma na celu sprawdzenie wyników końcowych kształcenia i porównanie ich z założonymi celami.

Przedmiotem oceny na lekcjach podstaw ekonomii będzie wiedza i umiejętności uczniów, ale także zaangażowanie i aktywność w procesie edukacyjnym.

Na lekcjach podstaw ekonomii stosowane będą różne formy kontroli i oceny:

- rozmowa z uczniem, w której wyjaśnia on stosowane przez siebie procedury,
- prace pisemne średnio- i długoterminowe,
- kartkówki i testy,
- prace domowe,
- prace grupowe i projektowe,
- prace pisemne wymagające argumentowania, które pozwalają poznać poglądy ucznia dotyczące istotnych elementów wiedzy przedmiotowej,
- prezentacje i wypowiedzi ustne,

ZASADY WYSTAWIANIA I POPRAWIANIA OCEN

1. Wystawiane oceny są jawne i uzasadniane przez nauczyciela,
2. Oceny semestralne wystawiane są na podstawie ocen częściowych; przy ustalaniu ocen semestralnych największą wagę mają oceny z pisemnych prac klasowych,
3. Prace klasowe pisemne zapowiadane są z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem,
4. Uczniowie otrzymują do wglądu prace pisemne nie później niż 2 tygodnie od napisania pracy, później praca przechowywana jest przez nauczyciela do końca danego roku szkolnego,
5. Prace pisemne są obowiązkowe, w przypadku nieobecności usprawiedliwionej uczeń pisze pracę klasową w terminie dodatkowym uzgodnionym z nauczycielem, w przypadku nieusprawiedliwionej nieobecności o terminie i zakresie pracy decyduje nauczyciel.
6. Uczeń może poprawić ocenę z pracy pisemnej w terminie uzgodnionym z nauczycielem,
7. Uczniowi na lekcjach podstaw ekonomii przysługuje jedno „np.” w semestrze, bez podania przyczyny. Uczeń nie może zgłosić np. w dniu, w którym odbywa się zapowiedziana praca klasowa pisemna.
8. W przypadku niesamodzielnego pisania pracy klasowej uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną bez możliwości poprawienia